

Ap tɛŋkk bu am solo Ci taari lismaam

Ap tɛŋkk bu am solo Ci taari lismaam

Kiko binnd Cheikh Abdurahmane Ibn

Naasir Saadi (1307 -1376 ci gaaddaygi)

Kiko jeema firi Djibril Dièye

<https://islamhouse.com/2808849>

- [Ap tɛŋkk bu am solo Ci taari lismaam](#)
 - [Missaal Bi jiitu](#)
 - [Ñaareel bi](#)
 - [Ñatteel bi](#)
 - [Ñeenteel bi](#)
 - [Juroomeel bi](#)
 - [Juroombenneel bi](#)

- Juroomñaareel bi
- Juroomñatteel bi
- Juroomñeenteel bi
- Fukkeel bi
- Fukkeel bi ak beenn
- Fukkeel bi ak ñaar
- Fukkeel bi ak ñatt
- Fukkeel bi ak ñeentt
- Fukkeel bi ak juroom
- Fukkeel bi ak juroom beenn
- Fukeel bi ak juroom ñaar
- Fukkeel bi ak juroom ñatt
- Fukkeel bi ak juroom ñeent
- Ñaarfukkeel bi
- Ñaarfukkeel bi ak beenn

Ap tēnkk bu am solo Ci taari lilaam

Kiko binnd

Cheikh Abdurahmane Ibn Naasir Saadi

(1307 -1376 ci gaaddaygi)

Kiko jeema firi

Djibril Dièye

Ci turu Yaalla laay dore sama mbinnd mi, moom miy borom yërmënde gu yaatuwi te di yërëm kuko soop.

Mboolem xeeti canntyi ñeelna Yaalla, ñi ngi koy sant diko dimmbandikoo diko jeggalu di tuup jëm ci moom di muslu ci moom ci sunu mbon-mnoni bakken ak suñuy jëf yu ñaaw. Kepp ku Yaalla ginndi kenn mënëtukaa reral,

waye kepp kumu setaan cik
maanduteep bamu reer kenn mënëtukaa
jubal. Maa ngi sesde ne amul lenn luñu
wara jaamu ci dëgg kumoy Yaalla,
moom dongg deesukoo bookkaale. Di
seede ne Muhammad jaamam la di
ndawam, Yaalla na Yaalla julli ci
moom te doolliko jaam.

Ginnaaw loolu:

Diine lisaam bi Yonent bi (Yaalla na
Yaalla julli ci moom te doolliko jaam)
mooy diine bi gëna mat ci diine yi te
gën ci, gën ce kawe, gën ce maagg. Te
bapare mu laambooo akiy taar akup mat
ak mbaax ak yërmande ak mandute
akup xarañ. Di seede Yaalla ak mat

akup xamxam bu peeg akup xarañ yu amul fuñu yam. Di seedeel sunu Yonent ak yoneentaam ne lu tege ci dëggula, te mooy wu dëggu kiñu dëggal, **ki dul waxe baaneex**: "Lumu wax dañ kokoo wahyu." [1]

Konnak diine lislām bookkna ci lay bu gëna maagg akup seede bu rëy buy wane weet gu Yaalla weet cik matam gu amul fumu yam; ak yonentuk Yonentebi (**yaalla na Yaalla julli ci moom te dooliko jaamm**) akup dëggoom.

Lima jublu ci mbind bii mooy fesël fi sama xamxam tooll ci leeral cosaani taari diine bu maagg bi di lislām,

doontene sama xamxam lootna beebb
loott ci wane leenn ci li diine jii
laambooo cik maaggaay akup taar akup
mat andak ne sama samay kaaddu
lootnañ ci farnfaacceko cik matal wala
diko yaatal; waye du leep luñu mēnul
peeg lune wala yegg ci njombaxtalgi
wala lici ěpp, du jaadu nitki di baayyi
limu ci xam ngit limuci xamul; ndax
Yaalla tegul bakken ludul limu mēn.
**Moo wax né:(Ragallen Yaalla keem
seen mēn mēn).**[\[2\]](#)

Lixaral loolu mooy ne xamxam bi
neekk ci xam taari lislām yi dafa
laamboo akiy njariñ yu limu:

Leeral naci né bookk ci ngëneelu xamle al leeral taaru lislām:

- Bookkna ci jëf yi gën yi nitki di jox waxtoom; mudi waxtu bulay jariñ te dula lor.
- Bookkna ci ne xam ak waxtaane xeewalu Yaalla yi daa bookk ci yimu digle moom akup Yonentaam. Te bookkna ci jëf yi gëna baax; te sikkisaakka amul ne gëstu ci lu jëm ci taari lislām dina jur nanggu ak waxtaane ak xalaat ci xeewëlu Yaalla bi gëna maagg ciy jaamam: te muy lislām bi nga xamne du naangu budul moom. Kone waxtaanee boobu ci boopptam

xeetu sant Yaalla la ak saakkuk
ndoolleent.

· Bookkna ci ne nit ñi da ñuy gënente ci ngëm, nu nitki di gëna doolleekoo xamxam ci lislām ak maaggalko ak begeeko mu ngëmëm di gëna dëgërër, mu gëna am koolute; ndax dafa neek diine bu laambo mbooleem ciosaani ngëm akiy tënkkam.

· Bookkna ci yoon yi gëna gaaw ci woote jëme ci lislām ak leeral limi laambo ciy mbaax yoo xamne bepp borom xel ak fitra bu mucc dakoy nangu.

Su amoon ñu feetewoo farañfaacce dëgg dëggi lislām ak di leeral nit ñi li

ci neekk ci yu baax, loolu donngg doon na doy sëkk ci xertël ci nit; ndax li ci lismaam ci luy baaxal adduna ak allaaxira ak biir bitti ci ludul ñuy soxla toonntu ay lënnt yi ñukoy taxxal wa di jam diine ñi juuyoo ak moom.

Ndak diine lismaam ci booppam dafa laambooo toontu bepp lënnt bu juuyoo ak moom; liko waral mooyne dëgg la bu aandaak ap leeral bu bir akiy firnde yuy joxe koolute.

Te suñu wuññee kiiraay gi ci leenn ci dëggëntaani lismaam dina nek liy gëna waral ñu naanguko ak feete gumuy feete kaw ludul moom.

Taari lislām nak day feeñ ci mboleseeni njaññalem aki tektalam ak ciy cosaanam aki bañxaasam, ci limiy tektale ci xamxamuk yonal akiy aatte, ci xamxam gu maacc ci mbindef yi ak neekkin bi. Waye nak jubluwuñu farañfaacceko ak diko toopp benn par been ndax dafay waralup guddal. Konnak liñu jutbu ci mbinndi mi mooy joxe ay misaal yu am njariñ; yoo xamne dafay tektale yeneen ak di ubbil bunnt ki ci bēgga yaatal.

Suko defe ñuy dimmbandikoo Yaalla, di yaakaar ci mooy mu ginndi ñu te xamal ñu ak mu ubbil ñu ci mangasinu tabeem yi ak terangaam yi luy tax

sunuy mbir yewën te sunuy wax ak
sunuy jêf dici jube:

Missaal Bi jiitu

Diine lislām, diine la bu tabaxu ci
saxal mbooleem reeni ngëm yi Yaalla
mu kawemi tudd ci waxam jimne:

"Waxleen ne gëmnañu Yaalla ak limu
waacce ci ñun, ak limu waacce ci
Yonent Yaalla Ibrahim ak Ismail, ak
ishaaq, ak Yaaquub aki sëtëm ak li
Yaalla jux Musaa ak Issa ak li yonent yi
jële ci sen boroom. Duñu taaxxale
digënte ñeenn ci ñoom; te moom lañu
jeebbalul".[\[3\]](#)

Te ciosaan yu maagg yooyu Yaalla
digal ay jaamam mooy li Yonent yi

dëppoo te mu laammboo ay xamxam yu
maagg aki passpass yu jëm ci gëm
lepp lu Yaalla mellal boopap ci
laamiñi Yonentaam yi ak goorgoorlu ci
soobu yoonu ngërëmëm.

Diine joo xamne ciosaanam mooy gëm
Yaalla, meññentam di soobu yoonu
limu te gërëmko boolekook sellal; ndax
dina am kuy jaapp ne amna buko
gënwaagg wala gënkoo rafet?

Diine joo xamne dafa digle gëm liñu
jox Yonentyi, ak dëggël senuk Yonent,
ak nanngu dëgg giñu jële ci sen boroom,
ak baña texxale kenn ci ñoom, ak ne
ñoom ñëpp ñu dëggulañu, ak ne ñuñu

woolu lañu te ay sellalkat lañu, du mëna nekk mukk diine muñu mëna jam.

Diine la joo xamne dafay digle lepp luy dëgg, di nanggu lepp luy dëgg, di saxal lepp lu aju ci diine te am cëslaay wahyu bu Yaalla di wahyu Yonentaamyi te mu nekk lu juuyoowul ak xel ak fitra ba pare du bañ dëgg bumu mënti doon. Konnak moo feete kaw mboolesen diine yi.

Dafay digle jëf yu radet yi, ak jikko yu teddyi, ay luy yewenël nekkinu jaam yi, di xirtël ci mandu ak ngëneel ak yërmende ak lu baax, di xuppe waliis tooñ ak jalgati akiy jikko yu ñaaw. Amul benn jikko buy tektaleep mat te

Yonent yi saxal ko ludulne saxalnako, amul benn mbir buy baaxal diine wala adduna te yoonal yu jiituyi waoote jëmeci ludulne sooññenaci, wala ap yaxx ludulne terenako te digle ñu sori ko.

Cip tējkk: Passpassup diine lislām daal mooy biy sellal xolyi, di yewenal ru yi; jikko yu baaxyi ak jëf yu rafet yi dici saxe.

Ñaareel bi

Yoonal yi gëna maagg yi lislām yoonal ginnaaw ngëm mooy: taxawal julli, jooxe asaka, woor weeru koor, ajji maakka.

Ku leen seettantal bu baax dina gis lici nekk ci aay ndariñ yu kawé ay limiy waral ci sakku ngërmande Yalla ak am payooram ci adduna ak allaaxira.

Seetlul lici julli cik seellal, ak dëgmël gu mat sëkk, ak tagg, ak ñaan, ak toroxlul. Te palasam ci garabuk ngëm dafay toollook waaccuwaayu saytu tool ak diko roose. Sudul woonak baamu giñum baamu julli gi juroomi yoon ci besbi kon garabuk ngëm gi dina mujje wow, bapare ay banxaasam dina fënëx. Waye julli mookoy suuxat diko dunndal.

Nga xool itam li ci julli ci yittewoo tudd Yaalla nga xamne moo gëna

maagg, ak ne julli dafay dox diggantem ak kikoy def ba du taabbi ci lu bon ak lu ñaaw.

Nga ñew ci asaka ci ay jikko jikku yu baax ñi, cik yaatu ak tabe, ak sori jikko ñu sikk ñi, ak sante Yaalla ciy xewalam, ak wattu alalji ci lepp lukoy nëxël, ak lici nek cik def njekk ci mbinddeefyi ak jookk ñi ñaakk, ak fac aajooy borom soxlayi.

Niki noonu asaka laambboona ak feg ñi ñaakk ci loru, dinañko dimmbandikoo ci xare ak yi nga xamne manul ñaakk ci yewenal nekkinu jullit yi, akitam ne dinalen fegal ñaakk ak ñi ñaakk, ak amup koolute ci kuutëluk Yaalla, ak

yaakaarup payooram, ak dëgël limu dige.

Bude koor moom taagatu bu am solo moo ci neekk, ci yar bakken bi ci mëna baayyi lumu bëggoon te taammko ak taaggatko ci muñ ak dogu bu dëgër; lool lepp tege ci bëgg Yaalla ak toopp ko.

Laamboona itam dooleel liy tax bakenbi di seellal ak jiital li Yaalla bëgg ginaleko ci limu bëgg. Moo tax koor neekk ngir Yaalla ba tax mu jagooko walis yeneen xeti jaamu Yaalla yi.

Ku baayyi xel ci ajj dina seetlu alal gi ci nit di def, ak dekku ay ciono ak, lepp

ngir saakku ngërmëde Yaalla ak teer ci palaas yu teedd yi ak toraxlu ci kaaba gi nga xamne kërëm la, ak jagleelko ay xeeti jaamu yu wute ci palace berëp yooyu, ak nga xamne ay ndabi xeewël la yumu defal ay jaamam ak delegasiyon *** yuko dikkal.

Boolekook lici neekk ci maaggal Yaalla ak toroxlulko toroxlu gu mat sëkk, ak di faattaliku nekinu Yonent yi, ak taanneef yi, ak seellalkat yi; loolu diluy dëgërël ngëm ak di yookk sunu mbäggeel ci ñoom.

Ak lici asaka ci xamante diggante jullit yi, ak beennale seeni kaaddu, boolekook ni seeni njariñ yudul jeex di

ci dëppoo; loolu bookk na ci taari
lismaam yi gëna maagg ak njariñ yi gëna
kawe yu jullit yi di faaggu.

Lii nak ap xippi bët la cip tënkk.

Ñatteel bi

Bookkna ci taari lislam yi, mooy digle
gu Yaalla digle ak sooññee gumu
sooññee cik beennoo ak dëppoo, waye
tamit tere gumu tere ak xuppee gumu
xuppee ci taaxaliko ak wute.

Ay laaya akiy adis yu limu yaxal nañu
loolu.

Te kepp ku amuk seetelu dina yeg
njariñ gu neekk ci lii. Ak liciy juddu ci

njariñal aadduna ak allaaxira akup
mucc ci lor ak yu bon.

Te itam kaattan ak dooley biir bu tege
ci dëgg lii mooy cosaan boo xamne ci
lay wër.

Niki noonu, xam nañu ne ni jullit yi
neekkeewoon ci njëlbeenuk lislām ci
diine gu jup ak neekkin gu baax, ak
kaattan keneen kudul ñoom
yeegguciwoon; ndax dañoo
tënkkuwoon ci cosaan googu andak
taxaw ci dëgg dëggi taxaw boolekook
koolute gu dog ne mooy ruuk seen
diine.

Te liy gëna leeral loolu mooy:

Ñeenteel bi

Diine lismaam, diineep yërmënde la ak barke ak rafetal akup sooññe ci jariñ nitñi.

Li ci diine lismaam cik yërmënde ak jëflante gu rafet ak woote jême cik rafetal ak tere lepp lu wute ak loolu, def nako mu doonup leer gune raanjang ci diggante tooñ ak jalgati ak jëflante gu ñaaw ak xoottik worma.

Mooy diine bi xëcc ci moom xolu ñuko gënoona noonoo; ba ñu mujjee kerlu ci keeppaaram gu yaatu gi.

Mooy diine bi ñeewant te leet ci ñici askanoo ba yërmënde ak njeggël ak

njeekk di ballee ci seeni xol badi
jeexital ci seeni wax ak seeni jëf; ba
jeeggileen jaall ci seeni noon ba ñu
mujje neek seeni peete: ndax amna ci
ñoom (seeni noon) ñoo xamne ñu taabi
ci lislām teg ko cip gissgiss bu leer ak
yeg yeg gu dok; amna itam ñu taabbi ci
lislām cik nanggu ak xeemmeem ay
aatteem ak gën gimu gën aatteey seen
diine ndax limu laambbo cik maandu ak
yërmënde.

Juroomeel bi

Diine lislām, diineep xarañ la, ak
cosaan gi Yaalla binndee nit, diine bu
xel nanggu, ak mbaax ak texe.

Li koy gëna firndeel mooy: li lislamm laambo ci cosaani atteem ak seeni banxaas yi nga xamne cosaan gi Yaalla binndee nit ak xel bu mucc dakoo nangu booleko ak woommatu gu tege ci nattuwaayup dëppoo dëgg, ak li lislamm laambo ci ap xarañ ci tërëlin.

Ak cip nose, ba nooppi neekk lu yewën ci beep jamono ak palas. Ay xibaaram lepp dëgg la te dëgg, te beneen xamxam ci li jiitu wala li mujj mënul inndi lukoy fecci wala diko weeddi. Waye li am kay mooy ne yeneen xamxam yi tege ci dëgg dañu koy feeddali aka dëgërël ; mu neekk kon lay wu dok cip dëggoom.

Ñi maandu tey werlu seen xamxam
wanenañu ne beebb xamxamu diine
wala aadduna wala politik bu am njariñ,
Alxuraan tektale nako tektale gu amul
beenn sikksaakka.

Lii leebb di dooli jullit bi ngëm.

Juroombenneel bi

Ku seetlu ni lislamm tëre mbiru xare ci
yoonu Yaalla, dina giss ne limu ci jublu
mooy aar lislamm ak jullit yi ci jalgatip
noon yi ci ay axxam ay woote bimuy
woote jëme ci mbaax.

Wuteek beeb jubluwaayup: xër cip
moomeel wala dabiyy baanneex; waye
dafay dugg ci lumunul ñaakk.

Doynaci firnde ci lii, mooy dunnduk Yonentbi (Yaalla na Yaalla julli ci moom te dooliko jaamm) akiy saabaam ak seeni noon.

Batay itam, digle lu baax tere lu bon ci liy taxawu diineji la book ak diko saam.

Juroomñaareel bi

Bookna ci taari lismaam, mooy lu jëm ci jëflante ci njëdd ak njaay ak leble ak bookk ligeey ak leble.

Toomb la boo xamne lismaam baayiwuko ginnaaw ndaxi njariñam yu kawé ci baaxal mbiru jullit yi ak seenup neekkin ci kaw suuf.

Tekna ci ak aatte yu xarañ, te tere ci lepp luy inndi lor ci jëflante lu melni ribaa ak jalgati.

Juroomñatteel bi

Bookkna ci li gëna fees ci taari lisaam, mooy daganal gumu daganal lepp lu teey te laap ci leek ak naan ak sol ak sëy.

Mulaambboo leep lu jëm ci baanneex bu dagan te teey.

Juroomñeenteel bi

Bookkna ci taar yi batay, mooy saam bi Yaalla saam mbooleem ax yi ci diggante mbinndeef yi ak mbooleem yiw ak rafetal ak maandu ak sori tooñ.

Lu melni axiy waajur, ak doom, ak way
jegañaaileyi, ak dëkkandoo yi, ak
andandoo yi, ak ñiñu bookkak ligeey,
ak diggante waay deenanteysi.

Mudi lu xel naangu te bëgg ko ak di
dox jëm ci.

Fukkeel bi

Mooy ni lilaam tërélé leep lu jëm ci
ndonno.

Mu tek ay nattukaay yu matale te
maandu ci niñu wara seeddale ak ñi
wara doonn.

Fukkeel bi ak beenn

Mooy li lislam tërêl ci ay daan ak xeetale gumuko xeetale keem dayook jalgatigi.

Leep jëm ci saam aaxi nit ñi ba ñu baña tooñ keenn wala ñuy jalgati ci alalam wala bakkenam wala deram wala njabootam.

Fukkeel bi ak ñaar

Bookna ci taari lislam yi mooy: dox diggante nit ki loott ci saytu alalam ak jëfëdikooko ci melokaan wu baax ngir mu baña loru wala loree.

Niki dof wala xale bu matagul saytu ay mbiram.

Fukkeel bi ak ñatt

Mooy firnde yimu yoonalal boroom aax yi ngir ñuy jot ci aaxam ci jamonoom bi jaadu, ak mucc ci sikkisaakka.

Mu bookk cik maandute gu fes.

Fukkeel bi ak ñeentt

Mooy li lislamm sooññee ci rafetal jëmee ci mbiiddeef yi; mu bookk ci liy jural jullitbi yool ak njeekk ci nitni.

Mudi luy inndi naataange ci jullit yi ak barke.

Fukkeel bi ak juroom

Ay ténkk yimu yoonal ngir aatte beep xulo, wa wutal geennukaay mbir yiy xew ci diggante nitni, wala jox dëgg

keenn ci ñar ñiy wootewoo mbir. Mudi ay ténkk yu tege ci maadute akiy firnde.

Fukkeel bi ak juroom beenn

Mooy digle bi lislām digle diisoo ak tagg gumu taagg ñi gëm ci sababuk seen mbooleem mbir yi dafa rege ci diisoo

Mudi lu mbooleem boroom xel yi nangu.

Fukeel bi ak juroom ñaar

Mooy ne lislām dafa dikk ngir yewenal lepp lu jëm ci diine ak aadduna ak boole diggante luy baaxal ruu ak bakken.

Muy ap digdoo mu diggante aadduna ak allaaxira.

Fukkeel bi ak juroom ñatt

Mooy li lisaam def ne xamxam ak diine ak kilifteef ak aatte ñuy ay mbir yuy dëgërë lante di moottalante. Mootax mu joxko yitte bu fes.

Fukkeel bi ak juroom ñeent

Diine lisaam laammboowul dara luy juuyoo ak xel bu mucc ayyib wala xamxam bu wer.

Mu book ci mbir yi gëna rëy yuy wane xarañup boroombi ay peeg gimu peeg leepp lumu bindd.

Ñaarfukkeel bi

Bookna ci taari lislām yi mooy, doole gimu am ci beenale ay xol yu feewaloo ak far noonoo ci diggante niteñi.

Aandak peXe yu bari te wuute yuko noon yi de fexeel, suba ak ngoon, guddi ak bëccak; ak seen kaattan yu ñi ciy def.

Waye loolu terewul lislām di desfi baleegi.

Muy wane ne lislām dafa amup kaattan gune ci biiram boo xamne mooy ubbi xolyi ci ludul muy aajowoo jasi saasune.

Ñaarfukkeel bi ak beenn

Moo tēṅkk mbooleem li jiitu ci ay
toomb, **te mooy**: diine lislām diine la
bu taxaw ci:

ü Ay passpass yu wer te am njariñ;

ü Ay jikko yu teedd tey foot ruu ak
bakken;

ü Ay jëf yuy yewenal neekkin;

ü Ay firnde ci leepp;

ü Sori leepp luy jaamu ludul Yaalla ak
aju ci mbinddeef;

ü Seellalal Yaalla jaamu gi;

ü Sori leep luy xarga fuufa;

ü Leepp luy mbaax;

ü Bañ ak sori lepp luy yaxute;

ü Maandu ak sori tooñ ak xeet bumu
mäna doon;

ü Sooññe ci faaggu leep luy yekkati nit
jëm ci mat.

Lip ap tənkk rek la, waye jubluwuñuci
peeg.

Suuratu Annajm, aya 4 [\[1\]](#)

Suratu Taghaabun, laaya 16 [\[2\]](#)

[\[3\]](#) suratul baqara (laaya 136).